

Brüssel, 11.7.2013
COM(2013) 499 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa kõrgharidus maailmas

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa kõrgharidus maailmas

1. EUROOPA JA ÜLEMAAILMNE KONKURENTS TALENTIDE LEIDMISEKS

Globaliseerumine ja tehnoloogia areng muudavad radikaalselt kõrghariduse maastikku. Eelduste kohaselt kasvab nõudlus kõrghariduse järele järgmise 20 aasta jooksul plahvatuslikult: praeguse 99 miljoni üliõpilase asemel prognoositakse 2030. aastaks 414 miljonit¹ üliõpilast maailmas, kusjuures viimastel aastatel on ülekaalukalt suurimat kasvu näidanud Hiina, kellele järgnevad Brasiilia ja India. Suur teadmistejanu ja sotsiaalne liikuvus tärkava turumajandusega riikides muudavad kõrghariduse kättesaadavaks sadadele miljonitele inimestele üle kogu maailma.

Ka tehnoloogia ja üliõpilaste ootused muutuvad. Üliõpilased loodavad üha enam valida, mida nad õpivad, kuidas nad õpivad ja millal nad õpivad, tuginedes oma individuaalsetele vajadustele ja huvidele. Nad on valmis tegema seda oma päritoluriigis, välismaal, interneti vahendusel pakutavate kursuste kaudu või kasutades kõiki neid võimalusi ühendavaid segaõppevorme.

Haridus, eelkõige kõrgharidus, on strateegia „Euroopa 2020” keskmes ja toetab Euroopa püüdlust saada targaks, jätkusuutlikuks ja kaasavaks majanduseks. Sellel on väga oluline roll üksikisiku ja ühiskonna arengu seisukohast ning tulenevalt hariduse mõjust innovatsioonile ja teadusuuringutele luuakse selle abil kvalifitseeritud inimkapitali, mida teadmistepõhised majandused vajavad majanduskasvu ja heaolu tagamiseks. Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamist² ja hariduse ümbermõtestamist³ käsitlevatele hiljutistele algatustele tuginedes ning vastuseks nõukogu 11. mai 2010. aasta järeldustele kõrghariduse rahvusvahelistumise kohta⁴ tahetakse käesoleva soovitusena aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisele, aidates liikmesriikidel ja kõrgharidusasutustel⁵ töötada välja strateegilised partnerlused, mis võimaldavad Euroopal ülemaailmsete probleemidega tulemuslikumalt toime tulla.

Koostöö ELi tasandil ja laiemas Euroopa raamistikus on juba hõlbustanud suurema võrreldavuse ja ühilduvuse ning vahetuste arendamist Euroopa kõrgharidusruumi kuuluvate kõrgharidusasutuste ja asjaomaste süsteemide vahel. Bologna protsess, sellised programmid nagu *Erasmus*, *Tempus*, *Erasmus Mundus* ja *Marie Curie* ning sellised läbipaistvuse tagamise vahendid nagu Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS) ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF) on aidanud ELi riiklikel kõrgharidussüsteemidel muutuda Euroopa-siseselt olulisel määral rahvusvahelisemaks. Rahvusvahelistumine on siiski veel arenev ülemaailmse mõõtmega nähtus: lisaks ELi sisese koostöö ja liikuvuse küsimustele, mida käsitleti teatistes kõrgharidussüsteemide ajakohastamise kohta, analüüsitakse käesolevas teatistes vastastikku kasulikke võimalusi, mida pakub laiem rahvusvaheline kontekst. Samuti edendatakse

¹ www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning/highereducationto2030vol1demography.htm.

² KOM(2011) 567 (lõplik).

³ COM(2012) 669 (final).

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:135:0012:0014:ET:PDF>.

⁵ See määratlus hõlmab igat liiki kõrgharidusasutusi, sh rakenduskõrgkooli, tehnoloogiainstituute, *grandes ecoles*’e, ärikoole, tehnilisi õppeasutusi, tehnikaülikoole, kolledžeid, kutsekõrgkooli, polütehnikume, akadeemiaid jne.

käesoleva teatisega vajaduse korral Euroopa protsesside ja vahendite ülemaailmset kasutamist.

Euroopa on liikuvuses osalevate õppijate jaoks endiselt atraktiivne – Euroopa valib õppetöö sihtkohaks stabiilselt umbes 45 %⁶ rahvusvahelises liikuvuses osalevatest üliõpilastest, kelle hulk kasvab aastakümne lõpuks eelduste kohaselt praeguselt 4 miljonilt 7 miljonile. Kuid kui Euroopa kõrgharidusasutused tahavad jätkuvalt olla peamine õppetöö sihtkoht olenemata Aasia, Lähis-Ida ja Ladina-Ameerika pakutavast aina suurenevast konkurentsist, peavad nad tegutsema läbimõeldult, et lõigata kasu Euroopa mainest väga kvaliteetse kõrghariduse pakkujana. Nad peavad suurendama oma atraktiivsust, aktiivselt edendama üliõpilaste ja töötajate rahvusvahelist liikuvust, tagama maailmatasemel innovatiivsed õppekavad ning tiptasemel õpetamise ja teadustöövõimalused ning tegema koostööd ja looma strateegilised partnerlused teiste kõrgharidusasutustega, valitsusasutustega, erasektoriga ja kodanikuühiskonnaga kogu maailmas. Peale selle peavad nad andma suurema panuse majanduskasvu, soodustades innovatsiooni ja tagades, et kõrgharidus vastab tööturu vajadustele⁷. Digitaalne õpe, eelkõige avatud veebipõhiste masskursuste suurem pakkumine, tekitab samuti uusi stiimuleid strateegiliste partnerluste loomiseks haridusasutuste vahel ning pakub ka uusi võimalusi selliste potentsiaalsete üliõpilasteni jõudmiseks, kes ei saa reisida või tööst ajutiselt kõrvale jääda, kuid kes tahavad saada osa kõrghariduspakkumistest väljaspool oma riiki. Liikmesriigid peavad neid jõupingutusi toetama, luues soodsad tingimused kõrghariduse rahvusvahelistumisele nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil ning tegeledes liikuvust takistavate allesjäänud õiguslike ja haldusprobleemidega.

Maailma majandused püüdleval suurema konkurentsivõime poole, mistõttu ei ole tiptalentide loomine ja ligimeelitamine kaugeltki enam ainult mõne üksiku riigi või maailmas tunnustatud kõrgharidusasutuse eesmärk. Paljud kõrgharidusasutused on võtnud ülesandeks parandada oma kursuste kvaliteeti ning meelitada ligi parimaid üliõpilasi ja hoida neid enda juures. Kõrghariduse rahvusvahelistumine aitab meie õppijaid – olenemata sellest, kas nad suunduvad välismaale või jäävad Euroopasse – valmistada ette eluks globaliseerunud maailmas, suurendades nende kogemusi ja teadmisi, tööalast konkurentsivõimet, tööviljakust ja teenimissuutlikkust. Lisaks, nagu rõhutati teatises „ELis tehtava rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö parandamine ja keskendamine”,⁸ on selline globaalne liikumine avanud kõrgharidusasutustele uusi võimalusi teadus- ja innovatsioonitegevusega seotud strateegiliste partnerluste edendamiseks.

Käesoleva teatise 2. jaos määratakse kindlaks peamised prioriteetsed valdkonnad nende kõrgharidusasutuste ja liikmesriikide jaoks, kes soovivad rahvusvahelistumist intensiivistada. 3. jaos kirjeldatakse ELi võetavaid erimeetmeid, mis annavad lisaväärtust nimetatud rahvusvahelistumise alaste jõupingutuste toetamisel. 4. jaos esitatakse edasised sammud.

2. KÕRGHARIDUSASUTUSTE JA LIIKMESRIIKIDE PEAMISED PRIORITEEDID: PÕHJALIKE RAHVUSVAHELISTUMISE STRATEEGIAE KOOSTAMINE

Mitmel liikmesriigil ja paljudel kõrgharidusasutustel on juba olemas kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegiad,⁹ kuid need on sageli keskendatud peamiselt üliõpilaste liikuvusele. Rahvusvaheline akadeemiline koostöö on sageli endiselt killustatud, põhineb akadeemikute või uurimisrühmade individuaalsetel algatusel ja ei ole tingimata seotud

⁶ UNESCO Statistikainstituut.

⁷ Tugevam Euroopa tööstus majanduse kasvuks ja taastumiseks; COM(2012) 582 (final).

⁸ COM(2012) 497 (final).

⁹ ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/mapping_en.pdf.

õppeasutuse või riikliku strateegiaga. Tõhus strateegia peaks hõlmama ka rahvusvaheliste õppekavade väljatöötamist, strateegiliste partnerluste arendamist, uute viiside leidmist sisu edasiandmiseks ja vastastikuse täiendavuse tagamist väliskoostööd, rahvusvahelist arengut, rännet, kaubandust, tööhõivet, piirkondlikku arengut, teadusuuringuid ja innovatsiooni käsitleva üldisema riikliku poliitikaga. Euroopa Ülikoolide Assotsiatsiooni (EUA) hiljutine uuring näitab, et enamiku kõrgharidusasutuste arvates avaldavad riiklikud ja õppeasutuste rahvusvahelistumise strateegiad positiivset mõju nende rahvusvahelistumise alasele tegevusele¹⁰.

Põhjaliku rahvusvahelistumise strateegia väljatöötamine tähendab eelkõige kõrgharidusasutuse, selle üliõpilaste, teadlaste ja töötajate ning teadusuuringute, innovatsiooni ja kõrgharidusega seotud kõigi tegevuste jaoks kehtestatud riiklike süsteemide paigutamist globaalsesse süsteemi kooskõlas asjaomase kõrgharidusasutuse individuaalse profiili ja tööturu kasvavate vajaduste ning riigi majandusstrateegiaga. Selle jaoks ei ole **universaalset** lähenemisviisi ning liikmesriigid peaksid kujundama oma riiklikud strateegiad eesmärgiga arendada oma tugevusi, suurendada oma rahvusvahelist nähtavust ja muutuda atraktiivseks talentide jaoks, võttes arvesse kindlaksmääratud riikliku ja kultuuridevahelise suhtlemise oskuste nappust ja pidades silmas nende arenguriikidest partnerite vajadust teadmiste ja teadusuuringute järele. Kõrgharidusasutuste ja liikmesriikide jaoks välja pakutud peamisi prioriteete tuleks seega käsitada võimalike meetmete komplektina, mida nad peaksid omavahel kombineerima põhjaliku strateegia raames vastavalt oma vajadustele.

Põhjalik rahvusvahelistumise strateegia peaks hõlmama põhivaldkondi, mis on rühmitatud järgmisse kolme kategooriasse: üliõpilaste ja töötajate rahvusvaheline liikuvus, õppekavade ja digitaalse õppe rahvusvahelistumine ja parandamine ning strateegiline koostöö, strateegilised partnerlused ja suutlikkuse suurendamine. Neid kategooriaid tuleks vaadelda kui põhjaliku strateegia seotud, mitte eraldiseisvaid elemente.

2.1. Üliõpilaste ja töötajate rahvusvahelise liikuvuse edendamine

Üliõpilaste kraadiõppega seotud rahvusvaheline liikuvus on kõige levinum ja tõenäoliselt endiselt kõige jõulisem kõrghariduse rahvusvahelistumise ajend, kuid selle maht ja vorm on märgatavalt muutumas ning mõnel juhul on sellest saanud kõrgharidusasutuste jaoks elutähtis sissetulekuallikas. Igal aastal suureneb välismaale suunduvate üliõpilaste arv 7 %, kusjuures arvukalt üliõpilasi on pärit Hiinast, Indiast ja Korea Vabariigist. Kuigi OECD riigid rahuldavad 77 % kogunõudlusest ja Aasiast on praegu pärit 52 % kõigist rahvusvahelises liikuvuses ja kraadiõppes osalevatest üliõpilastest, kasvab kiiresti nende liikuvuses osalevate üliõpilaste osakaal, kes otsustavad õppida Austraalias, Uus-Meremaal ja Venemaal. Samas on endiselt atraktiivseks piirkonnaks Põhja-Ameerika (Ameerika Ühendriigid ja Kanada), kuhu suundub 21 % liikuvuses osalevatest üliõpilastest. Lähteriigid on üha rohkem muutumas ka õppetöö sihtriikideks. Hiina ei ole enam pelgalt kõige tähtsam lähteriik – juba praegu suundub sinna õppima 7 % rahvusvahelises liikuvuses osalevatest üliõpilastest maailmas. ELi suunatud liikuvuse üldist mahtu hinnates võib järeldada, et 63 % väljastpoolt Euroopa kõrgharidusruumi pärit üliõpilastest¹¹ suunduvad kolme ELi liikmesriiki – Ühendkuningriiki, Prantsusmaale ja Saksamaale.

Suureneb ainepunktide omandamisega seotud liikuvus oma koduriigis toimuva kraadiõppe raames – Euroopas liikuvuskavade kaudu, Ameerika Ühendriikides välismaal õppimise programmide kaudu ning sarnaseid kavu töötatakse välja ja laiendatakse ka mujal maailmas. Seda liiki liikuvus aitab olulisel määral kaasa kõrghariduse rahvusvahelistumisele.

¹⁰ http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_International_Survey.sflb.ashx.

¹¹ Euroopa kõrgharidusruum 2012. aastal: Bologna protsessi rakendamise aruanne, lk 154.

Liikuvuse suureneva mahu tõttu **peaks läbipaistvus ja mujal läbitud õpingute tunnustamine olema peamine prioriteet**. Liikuvuse kvaliteediraamistike väljatöötamiseks ELis juba tehtud jõupingutused ja üldisem Bologna protsess tähendavad, et Euroopa on selles valdkonnas kõige eesrindlikum piirkond maailmas. *Erasmuse* kõrgharidushartas¹² esitatakse aluspõhimõtted ja miinimumnõuded, mida kõrgharidusasutus peab järgima *Erasmuse* liikuvuskava rakendamisel lisaks diplomilisa ja ECTSi kasutamisele, kusjuures kõik on potentsiaalselt ülemaailmselt atraktiivsed. Jõuliselt tuleks soodustada ka omandatud ainepunktide ülemaailmset tunnustamist eesmärgiga parandada läbipaistvust ja õpitulemuste piiriülest kaasaskantavust.

Liikuvus ei ole seotud ainult üliõpilastega: töötajate liikuvus toob mitmekordset kasu nii õppeasutusele kui ka inimesele endale. See on vahend, mille abil omandada uusi pädevusi, keeli ja õpetamismeetodeid ning selle abil luuakse rahvusvahelisi võrgustikke. Kõrgharidusasutused peaksid motiveerima töötajaid suurendama oma rahvusvahelist kogemust ning tunnustama töötajaid asjakohaselt nende tööalasel hindamisel. Õppeasutuse strateegiasse lisatud stiimulitel ja tunnustustel on väga tähtis roll töötajate eduka liikuvuse tagamisel.

Liikuvust, eelkõige ainepunktide omandamisega seotud liikuvust tuleks kasutada kui mõjusat stiimulit Euroopa kõrghariduse kvaliteedi parandamiseks. Kõrgharidusasutused peaksid arendama paremaid teenuseid, mille abil saata üliõpilasi ja teadlasi välismaale ning võtta vastu rahvusvahelisi üliõpilasi ja teadlasi. Muu hulgas tuleks arendada individuaalset karjäärinõustamist ja tuge eesmärgiga hõlbustada kohanemist asjaomase linna, piirkonna või riigiga, pakkudes vajaduse korral keeleõpet. Kõrgharidusasutused peaksid võrdlema oma õppekavasid samalaadsete õppeasutuste õppekavadega ja täiustama oma kavasid, et parandada õpetamise kvaliteeti ning tugevdada õppeasutuse juhtimist ja haldamist. Programmi raames toimuv rahvusvaheline üliõpilasvahetus loob stiimuli välisriikide diplomite tunnustamiseks. Liikuvus avaldab seega mõju mitte ainult inimeste arengule ja tööalasele konkurentsivõimele, vaid ka õppeasutustele. Samal ajal tuleb pidada väga tähtsaks tihedaid kohalikke sidemeid ülikoolide ja majanduse vahel, et ülikoolide teadus- ja hariduspotentsiaali oleks võimalik kasutada innovatsiooni ja majanduskasvu edendamiseks.

Kolmandate riikide kodanike sisserännet käsitlevate eeskirjadega tuleks toetada kõrgharidusasutuste jõupingutusi oma rahvusvahelise nähtavuse suurendamisel ning mitte seada nende eeskirjadega liikuvusele takistusi, mis kahjustavad Euroopa kuvandit välismaal. Vajalike viisade ja/või lubade saamiseks kuluv aeg ning sellega seotud kulud, samuti märkimisväärsed erinevused ELi riikide tavades, võivad vähendada ELi atraktiivsust õppe- või teadustöö sihtkohana. Hiljutisest Euroopa ränderaamistikku käsitlevast uuringust „Immigration of International Students to the EU”¹³ nähtub, et kuigi liikmesriigid on hõlbustanud kolmandate riikide kodanikest üliõpilaste lubamist ELi vastavalt direktiivile **2004/114/EÜ**, võivad nad siiski seista silmitsi riiklikest õigusnormidest ja/või tavadest tulenevate raskustega.

Komisjon esitas hiljuti ettepaneku¹⁴ sõnastada uuesti direktiivid **2005/71/EÜ** ja **2004/114/EÜ**, milles käsitletakse ELi mittekuuluvate riikide kodanike teadusuuringute, õpingute jms eesmärgil riiki lubamise ja riigis elamise tingimusi ning seonduvaid õiguseid. Kõnealuse ettepanekuga loodetakse muuta ELi mittekuuluvate riikide kodanikest üliõpilaste jaoks lihtsamaks ja atraktiivsemaks ELi sisenemine ja ELis viibimine kauem kui 90 päeva.

¹² ec.europa.eu/education/erasmus/euc_en.htm.

¹³ http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/0_immigration_of_international_students_to_the_eu_sr_10april2013_finalpublic_0.pdf.

¹⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-275_et.htm?locale=et.

Ettepanekuga nähakse muu hulgas riigiasutustele ette selged tähtajad, mille jooksul nad peavad tegema otsuse taotluse kohta, tagatakse üliõpilastele suuremad võimalused tööturule juurdepääsuks nende riigis viibimise ajal ning hõlbustatakse ELi sisest liikuvust.

Kõrgharidusasutuste ja liikmesriikide peamised prioriteedid seoses liikuvusega on järgmised:

- keskendada rahvusvahelistumise strateegiad rohkem üliõpilaste, teadlaste ja töötajate liikuvusele, mida toetatakse kvaliteediraamistikuga, sealhulgas juhiste ja nõustamisteenustega;
- seada koos ELi mittekuuluvate riikidega sisse kahepoolsed liikuvuskavad, mis hõlmavad laia teemaderingi ja on vajaduse korral suunatud valdkondadele, kus valitseb oskuste nappus;
- toetada rahvusvahelises liikuvuses osalevate üliõpilaste, teadlaste ja töötajate poolt välisriigis omandatud pädevuste õiglast ja ametlikku tunnustamist, sealhulgas läbipaistvuse ja võrreldavuse tagamise vahendite paremat kasutamist ning suurema tähelepanu pööramist õpitulemustele;
- võtta vastu, võtta üle ja rakendada õigeaegselt kavandatav uuesti sõnastatud direktiiv, millega ühendatakse direktiivid 2005/71/EÜ ja 2004/114/EÜ.

2.2. Kõrghariduse riigisisese rahvusvahelistumise ja digitaalse õppe edendamine

Nii töötajate kui ka õppijate rahvusvahelise liikuvuse asjakohase taseme ja mustri kindlaksmääramine peaks olema kõigi rahvusvahelistumise strateegiate osa. Rahvusvahelistumine ei tohiks siiski tuua kasu ainult neile vähestele mis tahes kõrgharidusasutuse üliõpilastele ja töötajatele, kes viibivad teatava aja välismaal.

Tõenditest nähtub,¹⁵ et nii ELi liikmesriikide kui ka üksikute kõrgharidusasutuste jaoks on suurimad kõrghariduse rahvusvahelistumise poliitikaga seonduvad prioriteedid endiselt üliõpilaste väljapoole suunatud liikuvus, üliõpilasvahetused ja rahvusvaheliste üliõpilaste ligiõmbamine. Liikuvusega on alati hõlmatud siiski suhteliselt väike osa üliõpilas- ja töötajaskonnast. Kõrghariduspoliitika peab üha rohkem olema keskendatud ülemaailmse mõõtme integreerimisele kõigi õppekavade ning õpetamis- ja õppimisprotsesside ülesehitusse ja sisusse (mõnikord nimetatakse seda „**riigisiseseks rahvusvahelistumiseks**”). Selle eesmärk on tagada, et enamik õppijaid, st 80–90 %, kes ei osale kraadiõppega või ainepunktide omandamisega seotud rahvusvahelises liikuvuses, saab sellegipoolest omandada rahvusvahelised oskused, mis on vajalikud globaliseerunud maailmas.

Rahvusvaheliselt meelestatud ja välisriigi õppejõudude/teadlaste kohalolu ülikoolilinnakus lisaks välisüliõpilastele on üks võimalus, kuidas liikuvuses mitteosalevad üliõpilased saavad puutuda kokku rahvusvaheliste lähenemisviisidega. See võimaldab parandada kõrgharidusasutuste tulemuslikkust ja nende pakutava hariduse kvaliteeti, soodustades õppematerjalide vahetamist ja üha sagedamini hõlbustades virtuaalsete ülikoolilinnakute, õppevara ja koostöö tõhusat kasutamist. Valdkondlikud ja valdkondadevahelised võrgustikud võivad olla töötajate vahetamise ja õppekava rahvusvahelistumise vahendid.

Rahvusvahelise mõõtme lisamine õppekavadesse rõhutab **keelte** tähtsust. Ühelt poolt on inglise keele valdamine *de facto* iga õppijatele, õpetajatele ja õppeasutustele suunatud rahvusvahelistumise strateegia osa ning mõned liikmesriigid on oma strateegia raames sisse

¹⁵ www.iau-aiu.net/content/global-surveys.

seadnud või sisse seadmas sihtotstarbelisi inglise keele kursusi (eelkõige magistriõppe puhul) eesmärgiga tõmmata ligi talente, kes vastasel korral Euroopasse ei tuleks. Teiselt poolt on mitmekeelsus Euroopa hinnaline vara: rahvusvahelised üliõpilased hindavad seda kõrgelt¹⁶ ja mitmekeelsust tuleks soodustada nii õpetamises kui ka teadustöös kogu kõrghariduse õppekava raames. Muude Euroopa keelte oskus suurendab karjäärivõimalusi ja määrab osaliselt kindlaks, kas kvalifitseeritud ülikoolilõpetajad või teadlased otsustavad pärast lõpetamist jääda Euroopasse, nagu rõhutasid programmi *Erasmus Mundus* ühise kraadiõppe üliõpilased, kes on pärit väljastpoolt ELi ja kes suunduvad liikuvuse raames vähemalt kahte Euroopa riiki. Selleks et realiseerida oma potentsiaal integreeruda edukalt vastuvõtvasse riiki, vajavad liikuvuses osalevad üliõpilased, teadlased ja õppejõud spetsiaalset keeleõppealast tuge, sealhulgas võimalust õppida kohalikku keelt või kohalikke keeli olenemata sellest, kas tegemist on kursuse või teadusrühma töökeele või -keeltega.

Digitaalne õpe ja IKT üha laialtlevikukum kasutamine võivad avardada juurdepääsu Euroopa kõrgharidusasutustele ning muuta õppekava avatuks kogu maailmast pärit teadmiste, õppematerjalidele ja õpetamismeetoditele, edendades uusi ainevaldkondade ja teaduskondade vaheliste partnerluste, sünergiate ja vahetuste vorme, mida oleks vastasel korral raske luua. Tehnoloogia kaudu saavutatud suurem avatus ja juurdepääs parandavad konkurentsi ja läbipaistvust ning võimaldavad kõrgharidusasutustel kohandada oma õpetamismeetodeid ja õppematerjale nende üliõpilaste vajadustele, kes asuvad tööle globaliseerunud tööturu tingimustes.

Selle tulemuseks on märgatav muutus iga kõrgharidusasutuse ärimudelil, luues võimaluse täiesti uute sihtrühmade (nt väljaspool ülikoolilinnakut asuvad rahvusvahelised õppijad; inimesed, kes osalevad ühel kursusel, mitte ei läbi tervet programmi; eri vanuserühmad) ja uute teenuste (nt õppejõudude pakutav õpiabi; hindamine; tunnistuste väljaandmine) tekkeks. See muudab õppeasutuste sotsiaalset rolli teadmiste ja innovatsiooni pakkujatena ning arengu soodustajatena, sundides kõrgharidusasutusi mõtestama ümber oma ühiskondlikku vastutust kohalikul, riiklikul ja piirkondlikul tasandil, sealhulgas ülesannet suurendada suutlikkust maailma tärkava turumajandusega riikides ja arenguriikides.

Euroopas asuvad ühed tunnustatumad kaugõppeülikoolid, mis pakuvad kaug- ja segaõpet ning muid mittetraditsioonilisi õpetamisviise. Avatud haridusvahendite,¹⁷ eelkõige avatud õppevara¹⁸ ja avatud veebipõhiste masskursuste pakkumine on viimastel aastatel kiiresti levinud ja arenenud – need vahendid on muutunud märkimisväärselt keerukamaks ning paranenud on nende korraldus¹⁹.

Kuigi veebipõhised kursused ja veebipõhine kraadiõpe ei ole uus nähtus, võib veebipõhise hariduse ja digitaalsete õppematerjalide pakkumises toimuv plahvatuslik kasv, samuti teatavate avatud veebipõhiste masskursuste raames hindamise, valideerimise ja nende tulemusel antavate akadeemiliste punktide pakkumise levik (kasvav suundumus eelkõige kõrgharidusasutuste puhul, mis asuvad sellistes riikides nagu Ameerika Ühendriigid ja Austraalia) kõrgharidust põhjalikult muuta. **Digitaalse õppe uued suundumused ja avatud**

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education/2012/mundus_en.pdf.

¹⁷ Avatud haridusvahendid on mis tahes liiki õppematerjalid, mis on avalikud või mis tuuakse turule avatud litsentsiga. Nende avatud materjalide laad tähendab, et igalühel on õigus neid seaduslikult ja vabalt kopeerida, kasutada, kohandada ja jagada. Avatud õppematerjalid hõlmavad õpikuid, õppekavasid, ainekavasid, loengukonspekte, ülesandeid, teste, projekte, audio- ja videomaterjale ning animatsioone.

¹⁸ Avatud õppevara on kõrgharidusasutuse tasandi kvaliteetse õppematerjali tasuta ja avatud digitaalne publikatsioon. See on jagatud kursusteks ning hõlmab sageli kursuse kavandamist käsitlevaid materjale ja hindamisvahendeid ning samuti temaatilist sisu. Avatud õppevara on avatud litsentsiga ning kõigile igal ajal interneti vahendusel kättesaadav.

¹⁹ Nt www.coursera.org; www.udacity.com; www.edx.org.

veebipõhiste masskursuste esilekerkimine peaksid andma kõrgharidusasutustele tõuke vaadata läbi oma kulude struktuurid ja tõenäoliselt ka oma missioonid ning luua ülemaailmseid partnerlusi eesmärgiga parandada sisu ja õpikogemuse kvaliteeti segaõppe abil.

Euroopa peab võtma liidrirolli ülemaailmsetes jõupingutustes, mille eesmärk on kasutada ära digitaalse õppe potentsiaal – sealhulgas IKT kättesaadavus, avatud haridusvahendite kasutamine ja avatud veebipõhiste masskursuste pakkumine – ning ületada süsteemsed takistused, mis eksisteerivad veel kvaliteedi tagamise, üliõpilaste hindamise ja tunnustamise ning rahastamise valdkonnas. Kõnealust potentsiaali ja takistusi käsitletakse tulevases komisjoni algatuses.

Kõrgharidusasutuste ja liikmesriikide peamised prioriteedid seoses riigisisese rahvusvahelistumise ja digitaalse õppega on järgmised:

- saada kasu kõrgharidusasutuste töötajate rahvusvahelistest kogemustest ja pädevustest, seades eesmärgiks rahvusvahelise õppekava koostamise, mis toob kasu nii liikuvuses mitteosalevatele kui ka selles osalevatele õppijatele;
- suurendada üliõpilastele, teadlastele ja töötajatele pakutavaid võimalusi arendada oma keeleoskust – eelkõige kohaliku keele tundide võimaldamisega neile, kes osalevad inglise keeles õpetatavatel kursustel – eesmärgiga maksimeerida Euroopa keelilisest mitmekesisusest saadavat kasu;
- arendada rahvusvahelise koostöö võimalusi veebipõhise õppe kaudu ning laiendada IKT ja avatud haridusvahendite kasutamist uute õpetamisviiside rakendamiseks, et laiendada juurdepääsu kõrgharidusele, tagada õppekava rahvusvahelistumine ja rajada teed uutele partnerluse vormidele.

2.3. Strateegilise koostöö, strateegiliste partnerluste ja suutlikkuse suurendamise tugevdamine

Uued arengusuunad, mille näiteks on õppeasutuste filiaalid ja veebipõhine kõrgharidus, ning uue teadmusvõimsuse esilekerkimine muudavad koostöö ja konkurentsi tasakaalu rahvusvahelistumist käsitlevates strateegiates.

Rahvusvahelise kõrghariduse majanduslik tähtsus kasvab kiiresti. Mõned riigid, sealhulgas sellised populaarsed sihtkohad nagu Ühendkuningriik, Kanada, Ameerika Ühendriigid ja Austraalia, pööravad suurt tähelepanu kõrgharidusele kui teenusele, mis kujutab endast märkimisväärset tuluallikat (2010. aastal oli selle väärtuseks Ühendkuningriigis 8,25 miljardit Inglise naela ning Austraalias 15,5 miljardit Austraalia dollarit).

Mõnes ELi liikmesriigis, näiteks Madalmaades, Rootsis ja Taanis, on ELi mittekuuluvatest riikidest pärit õppijatele kehtestatud suured õppemaksud, mida õppeasutused kasutavad tulude suurendamiseks. See võimaldab neil näiteks pakkuda sihtotstarbelisi stipendiume tähtsate turumajandusega riikidest ja arenguriikidest pärit õppijatele. Teised liikmesriigid seevastu on oma kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia osana teinud selge poliitilise otsuse hoida kolmandate riikide kodanike õppemaksud madalana või jätta need kehtestamata eesmärgiga meelitada ligi rohkem rahvusvahelisi üliõpilasi.

Rahvusvahelised üliõpilased avaldavad positiivset mõju vastuvõtva riigi majandusele olenemata sellest, kas nad peavad tasuma õppemaksu või mitte. Madalmaade valitsus viis 2012. aastal läbi uuringu,²⁰ mille tulemusel ilmnis, et kui riiki jäaks tööle ka ainult 2,5 % rahvusvahelistest ülikoolilõpetajatest, avaldaks see pikaajalist positiivset mõju riigi rahandusele, korvates tehtud investeeringu mitmekordselt.

Euroopa kõrgharidussüsteemid pakuvad mitmeid konkurentsieeliseid, mida tuleks ära kasutada. Sellisteks eelisteks on näiteks usaldusväärne ja edukas varasem kogemus ühiste ja topelt-teaduskraadide andmisel, doktorikoolid, tööstusdoktorantuurid ja hiljutine Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT)²¹ teadmisi- ja innovaatikakogukondade arendamine ülemaailmse tähtsusega valdkondades. Rahvusvahelistumine eeldab siiski tihedamat koostööd, mille jaoks tuleks luua uued kõrghariduskeskused teistel mandritel.

Euroopa kõrgharidusasutused peaksid positsioneerima ennast vastavalt sellele, millised on nende tugevad küljed hariduse, teadusuuringute või innovatsiooni vallas, ning looma partnerlusi nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat eesmärgiga tugevdada ja täiendada oma individuaalset profiili ühiste projektide ja ühise teadustegevuse kaudu, selliste veebipõhiste kursuste kaudu, milles on ühendatud traditsioonilised ja uued õpetamis- ja levitamiskanalid, sealhulgas luues ühiseid ülikoolilinnakuid või õppeasutuste filiaale kolmandates riikides. Juba olemasolevad teadusvõrgustikud peaksid olema hüppelauaks, mille abil luua uusi õpetamispartnerlusi, ning kauaaegsed hariduspartnerlused peaksid toetama uusi teadusprojekte.

Tõenditest nähtub, et **ühiste ja topelt-teaduskraadide programmid** on mõjusad vahendid, mille abil edendada kvaliteedi tagamist ja kvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist, talentide ligiõmbamist ja partnerluste süvendamist ning suurendada ülikoolilõpetajate rahvusvahelist kogemust, kultuuridevahelist pädevust ja tööalast konkurentsivõimet. Seepärast peaksid EL ja liikmesriigid pakkuma tugevat stiimulit eesmärgiga parandada ühiste ja topelt-teaduskraadide programmide rolli Euroopa kõrgharidusasutuste rahvusvahelistumise strateegiates, tuginedes seejuures ligi 700 Euroopa ja kolmandate riikide kõrgharidusasutuse kogemusele, kes on juba saanud kasu programmi *Erasmus Mundus* raames pakutavatest ühiste ja topelt-teaduskraadide programmidest. Kaks konkreetset takistust raskendavad Euroopa kõrgharidusasutustel ühiseid programme läbi viia, kusjuures mõlemad takistused on seotud akadeemilise ja haldusküljega ning neid tuleb käsitleda järgmiste meetmete abil: institutsionaalsed eeskirjad (akrediteerimismenetlused, hindamissüsteemid, eksameid ja teadustöid käsitlevad eeskirjad, vastuvõtukorrad või õppemaksueeskirjad) ning riiklikud õigusaktid (eelkõige need, mis on seotud ühiste teaduskraadide pakkumisega).

Rahvusvahelised **strateegilised partnerlused, milles osalevad võrdsest kui ka kõrgharidussektor, on väga olulised selleks, et piiriülese innovatsiooni abil** käsitleda ülemaailmseid probleeme. Eelkõige on see nii tärkava turumajandusega riikides, kus Euroopa peab arendama tasakaalustatud koostööd tippkeskustega eesmärgiga tagada jõulisem ja pidev kohalolu. Partnerlused, mille eesmärk on edendada ettevõtlust ja innovatsiooni, luues innovatiivseid lähenemisviise ning arendades õppijate ettevõtlusoskusi ja ettevõtlikku suhtumist, toovad kasu nii Euroopa konkurentsivõimele kui ka partnerriikidele. Eriline potentsiaal peitub taskukohase ja kaasava innovatsiooni edendamises, mis võib aidata tärkava turumajandusega riikidel lahendada nende ühiskondlikke kitsaskohti ja ühtlasi edendada Euroopa ettevõtjate turulepääsu, kaubandust ja investeeringuid.

²⁰ www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/05/16/de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs.html.

²¹ Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) on Euroopa Liidu asutus, mis loodi 2008. aasta märtsis eesmärgiga suurendada Euroopa jätkusuutlikku majanduskasvu ja konkurentsivõimet, tugevdades ELi innovatsioonisuutlikkust.

Koostöö arenguriikidega ja nende kõrgharidusasutustega peaks olema rahvusvahelistumise strateegiate osa ning innovatsioonipartnerluse mudelitega tuleks tugevdada nii põhja-lõuna kui ka lõuna-lõuna suunal tehtavat koostööd, mis toimub näiteks ühisprogrammide ning õppijate ja töötajate liikuvuse kaudu.

On hulgaliselt tõendeid,²² mis näitavad, et kõrgharidus on peamine tegur, mis aitab tagada majandusarenguks vajalikud teadmised töökohtade loomise, parema valitsemistava, suurema ettevõtluse ja põlvkondadevahelise liikuvuse ning tugevama kodanikuühiskonna kaudu. Euroopa kõrgharidusasutused tunnistavad, et neil on oluline roll tärkava turumajandusega ja arengupiirkondade moderniseerimisalaste jõupingutuste toetamisel maailmas ning samuti selliste ülemaailmsete probleemide lahendamisele kaasaaitamisel nagu kliimamuutused või rahvaste ja riikide arengutasemete erinevuste vähendamine. Sarnaselt toetab enamik liikmesriike koostöö- ja suutlikkuse suurendamise programme, mida täiendatakse ELi meetmetega selles valdkonnas. Üliõpilased, töötajad ja teadlased, kes töötavad või õpivad Euroopa vastuvõtvates kõrgharidusasutustes, on sageli koostöö vahendajad oma koduriigi õppeasutustes ja päritoluriikides, eesmärgiga töötada välja, koordineerida ja ellu viia rahvusvahelisi koostööprojekte.

Lisaks konkreetsetele tavapärastele suutlikkuse suurendamise meetmetele on ka liikuvusel endal ja eelkõige ainepunktide omandamisega seotud liikuvusel suur potentsiaal parandada kõrghariduse kvaliteeti arenguriikides, kiirendades rahvusvahelistumise strateegiate väljatöötamist ning läbipaistvuse tagamise ja tunnustamise vahendite kasutamist ning aidates õppeasutustel töötada välja paremad teenused üliõpilaste või teadlaste välisriiki saatmiseks ja välisriikide üliõpilaste või teadlaste vastuvõtmiseks ning aidates edendada välisriikide diplomite tunnustamist.

Nagu rõhutati projekti „Access to Success”²³ raames, ei tunnustata kõrgharidusasutuste missioonides arengukoostööd alati piisavalt. Euroopa kõrgharidusasutuste osalemine kolmandate riikide suutlikkuse suurendamises võib samas siiski olla Euroopa õppeasutuste jaoks akadeemiliselt rahuldust pakkuv ja olla osa nende ühiskondlikust vastutusest. Koostöö kõige rohkem abi vajavate riikide, näiteks konfliktijärgses olukorras olevate riikide kõrgharidusasutustega ja partnerluste sisseseadmine halvemini varustatud õppeasutustega pakub Euroopa kõrgharidusasutustele võimaluse anda suur panus konkreetse piirkonna arengusse ja seeläbi luua asjaomase piirkonnaga pikaajaline strateegiline side. Kiiresti arenevas maailmas muutuvad võimalused kiiresti ning tänastest arenguriikidest saavad homme tärkava turumajandusega riigid.

²² <http://chet.org.za/papers/higher-education-and-economic-development-review-literature>.

²³ http://www.accesstosuccess-africa.eu/images/finalconference/eua_whitepaper_eng_web.pdf.

Kõrgharidusasutuste ja liikmesriikide peamised prioriteedid seoses partnerlustega on järgmised:

- tugevdada kõrghariduse ja teadustöö suutlikkust käsitleda ülemaailmseid probleeme, luues innovatsioonile suunatud rahvusvahelisi partnerlusi ja liite;
- tegeleda allesjäänud takistustega, mis segavad ühiste ja topelt-teaduskraadide programmide arendamist ja rakendamist nii õppeasutuse kui ka riigi tasandil, ning parandada kvaliteedi tagamist ja piiriülest tunnustamist käsitlevaid sätteid;
- pakkuda ettevõtlusele suunatud ja innovatiivseid õppekavasid, mis hõlmavad ülekantavaid oskusi, ning luua rahvusvahelisi koolitusvõimalusi, tehes koostööd ELi siseste ja väliste tööandjatega;
- tagada kooskõla rahvusvahelistumise strateegiate ja ELi arengukoostöö poliitikate vahel, võttes arvesse võrdsuse ja partnerriigi isevastutuse põhimõtet, kasutada kolmandatest riikidest pärit üliõpilasi, teadlasi ja töötajaid nende riikide kõrgharidusasutustega tehtava koostöö vahendajatenä.

3. ELI PANUS KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISTUMISSE

Liikmesriigid ja nende kõrgharidusasutused vastutavad oma kõrgharidussüsteemide reformimise ja rahvusvahelistumise strateegiate toetamise eest. ELi lisaväärtus on – koostöös liikmesriikidega ja austades täiel määral kõrgharidusasutuste sõltumatust – pakkuda eelkõige strateegia „Euroopa 2020” ja programmi *Erasmus+* kaudu mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020²⁴ raames **rahvusvahelistumise strateegiatele suuremat poliitilist toetust ja finantsstiimuleid.**

Ajavahemikuks 2014–2020 ette nähtud programm *Erasmus+* pakub märkimisväärset ELi tasandi investeeringut rahvusvahelistumise strateegiate peamistes valdkondades, milleks on rahvusvaheline liikuvus, ühised teaduskraadid ja rahvusvahelised koostööpartnerlused, sealhulgas suutlikkuse suurendamine ja töötajate arendamine maailma tärkava turumajandusega ja arengupiirkondades. Programmiga *Erasmus+* kaotatakse väliste vahendite integreerimise teel olemasolevate eri kõrgharidusprogrammide praegune killustatus ning programmi eesmärk on suurendada ELi meetmete nähtavust, sidusust ja atraktiivsust.

Teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020” ja selle haridusele orienteeritud komponendid – teadlaste liikuvuse alased Marie Skłodowska-Curie nimelised meetmed ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) – tugevdavad Euroopa rolli ja kuvandit väga kvaliteetse ja sotsiaalselt vastutustundliku kõrghariduse pakkujana ning nende kaudu eraldatakse rohkem rahalisi vahendeid strateegiliselt nii kolmandate riikide õppijate, teadlaste ja töötajate ELi suunalisele liikuvusele kui ka ELi liikmesriikide õppijate, teadlaste ja töötajate liikuvusele kolmandatesse riikidesse. Marie Skłodowska-Curie nimeliste meetmete puhul valitakse ligikaudu 20 % kõigist Marie Skłodowska-Curie stipendiaatidest väljastpoolt Euroopat ning nende meetmetega edendatakse liikvuserioodide abil teadusuuringute alaseid sidemeid kogu maailma partneritega.

²⁴ Alates 2011. aasta keskpaigast esitas Euroopa Komisjon oma ettepanekud eelarvetsükli 2014–2020 hõlmava uue mitmeaastase finantsraamistiku kohta.

Selleks et aidata ELi rahastamise abil kaasa ajavahemikku 2014–2020 hõlmavate rahvusvahelistumise strateegiate elluviimisele, teeb komisjon järgmist:

- annab uue programmi *Erasmus+* kaudu suuremat rahalist toetust kolmandatesse riikidesse suunatud ja neist riikidest pärit liikuvusele, mis hõlmab kuni 135 000 õppijat ja töötajat, ning võimaldab kuni 15 000 kolmandate riikide teadlasel alustada või jätkata oma karjääri Euroopas programmi „Horisont 2020” osaks olevate Marie Skłodowska-Curie nimeliste meetmete kaudu;
- toetab rahvusvahelisi kõrgharidusasutuste konsortsiume eesmärgiga arendada programmi *Erasmus+* ja Marie Skłodowska-Curie nimeliste meetmete kaudu vastavalt ühiseid magistri- ja doktoriõppe programme ning pakub nendes osalemiseks kõrgetasemelisi stipendiume kuni 60 000 ülikoolilõpetajale;
- toetab strateegilisi koostöö- ja innovatsioonipartnerlusi, sealhulgas kuni 1000 suutlikkuse suurendamise partnerlust ELi ja kolmandate riikide kõrgharidusasutuste vahel.

ELi panusega keskendutakse kahele allpool kirjeldatud poliitikaeesmärgile, milleks on Euroopa kõrghariduse atraktiivsuse suurendamine kvaliteedi ja läbipaistvuse parandamise abil ning innovatsiooni ja arengu alase ülemaailmse koostöö suurendamine partnerluste, dialoogi ja suutlikkuse suurendamise kaudu.

3.1. Euroopa kõrghariduse atraktiivsuse suurendamine kvaliteedi ja läbipaistvuse parandamise abil

Välisriigis antud kvalifikatsioonide tunnustamise parandamiseks jätkab EL kõrghariduspoliitika teemal rahvusvahelise dialoogi pidamist peamiste partnerriikide ja piirkondadega kogu maailmas. EL soodustab Euroopa standardite ja vahendite – näiteks Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, projekti „Euroopa haridusstruktuuride kohandamine”, Euroopa ainepunktisüsteemi (ECTS), diplomilisa, akadeemilise tunnustamise riiklike teabekeskuste (NARIC) võrgustiku ja *Erasmuse* kõrgharidusharta – paremat mõistmist eesmärgiga parandada nende Euroopa vahendite kasutamist ja potentsiaali ülemaailmsete standarditena. Samal ajal peaks EL tugevdama poliitilist dialoogi ning parandama teadmisi partnerriikide haridussüsteemide ja -vahendite kohta, sealhulgas valitsustevahelise Bologna protsessi kaudu, eesmärgiga töötada välja Euroopa oma standardid ja vahendid.

Selleks et rahvusvahelistumine parandaks kõrghariduse kvaliteeti, on vaja teha tihedamat koostööd maailma teiste piirkondade vastavate süsteemidega **kvaliteedi tagamise** küsimuses, käsitledes liikuvuses osalevatele õppijatele pakutavate teenuste kvaliteeti, nende kursuste akadeemilise sisu kvaliteedi tagamist ning ühisprojektide ja -programmide kvaliteedi tagamist. Tihedamat koostööd tuleks teha ka kraadiõppe akrediteerimismenetluste küsimuses.

Võttes arvesse ülikoolide paremusjärjestuste kasvavat tähtsust ning nende mõju brändimisele ja sellest tulenevalt ka üliõpilaste otsustele õppetöö sihtkoha valikul, toetab komisjon **läbipaistvuse tagamise vahendi** väljatöötamist, mis pakuks alternatiivi tavapärastele paremusjärjestussüsteemidele ja täiendaks neid süsteeme, mis on peamiselt keskendatud teadusuuringutele. Uue kasutajakeskse mitmemõõtmelise ja rahvusvahelise kõrgharidusasutuste paremusjärjestuse süsteemi U-Multirank esimesed tulemused avaldatakse 2014. aasta alguses. Alates 2016.–2017. õppeaastast haldab paremusjärjestust sõltumatu organisatsioon. Uus paremusjärjestust käsitlev lähenemisviis kajastab Euroopa

kõrgharidusasutuste mitmekesisust seoses nende profiilide, õpetamise ja teadustöö alaste tugevuste ja spetsialiseerumistega ning võimaldab kolmandate riikide kõrgharidusasutuste osalemist võrdsetel alustel.

Paremusjärjestuse süsteem U-Multirank võimaldab kõrgharidusasutustel positsioneerida ennast mitme näitaja, näiteks oma rahvusvahelise profiili alusel, ning määrata kindlaks neid täiendavad mõttekaaslastest koostööpartnerid. See võimaldab poliitikakujundajatel, kõrgharidusasutustel ja üliõpilastel seada üksikuid õppeasutusi või programme paremusjärjestusse vastavalt sellele, mis on nende jaoks kõige tähtsam. Euroopa kõrgharidusasutuste profiilide läbipaistvuse suurendamisega hõlbustab süsteem vajaduste kokkusobitamist potentsiaalsete õppijate või teadlaste jaoks ja aitab sellega suurendada rohkemate Euroopa kõrgharidusasutuste atraktiivsust.

Selleks et Euroopa saaks olla jätkuvalt väga atraktiivne sihtkoht rahvusvahelises liikuvuses osalevate üliõpilaste jaoks olenemata uute piirkondlike kõrghariduskeskuste esilekerkimisest, peaks ta **tegema suuremaid jõupingutusi, et edendada ülemaailmset teadlikkust Euroopa kõrghariduse kõrgest kvaliteedist ning rikkalikust kultuurilisest ja keelelisest mitmekesisusest.**

ELi tasandil läbi viidud rahvusvahelised teavitamis- ja reklaamikampaaniad on seni korraldatud traditsioonilisi meetodeid kasutades, näiteks osaledes rahvusvahelistel üliõpilasmessidel loosungi „Study in Europe” all, veebisaitide ja kommunikatsioonivahendite „Study in Europe” ja „Destination Europe”²⁵ kaudu ning korraldades mitmeid Euroopa kõrgharidusmesse Aasias ja Ladina-Ameerikas ning programmi *Erasmus Mundus* raamesse kuuluvate tegevuste kaudu. Komisjon teeb koostööd riiklike reklaamiagentuuride ja sidusrühmadega eesmärgiga **täiendada riiklikke jõupingutusi** seoses õppimis- ja rahastamisvõimalustest **teavitamise ja nende edendamisega** – seda eriti liikmesriikides, kus on vähem rahvusvahelisi üliõpilasi – ning edendab kõrghariduse Euroopa mõõdet väljaspool Euroopat ELi delegatsioonide ning liikmesriikide saatkondade juures tegutsevate haridus- ja teadusnõunike abiga.

Enamik ELi liikmesriike on seadnud sisse ingliskeelsed nn ühe akna teenust pakkuvad veebisaidid, mille kaudu antakse liikuvuses osalevatele õppijatele või teadlastele teavet ja abi. Õppimis- või töövõimalusi ja rahastamisvõimalusi avaldavaid riiklikke veebisaite, nagu on näiteks Soomes ja Madalmaades,²⁶ täiendatakse Euroopa tasandil. Lisaks portaalele EURAXESS,²⁷ kus loetletakse vabad töökohad ja esitatakse lingid eri teenistustele, mis pakuvad praktilist teavet eri riikides elamise kohta, nõuandeid seoses sisserändega ja teavet sotsiaalkindlustuse kohta, jätkab komisjon selliste **kõrgharidusportaalide**²⁸ rahastamist, mille abil edendatakse Euroopa haridus- ja stipendiumipakkumisi kõigis valdkondades. ELi sisserändeportaal²⁹ jagab kolmandate riikide kodanikest üliõpilastele nende vajadustele kohandatud teavet sisserändemenetluste kohta nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil. Innovatiivseid meetodeid kasutatakse tulemuslikult, näiteks üliõpilas- ja vilistlasühenduste kaudu, kes tegutsevad ELi kõrghariduse saadikute ja edendajatena. Digitaalse kirjaoskusega sihtrühmani jõudmiseks kasutatakse uut meediat.

Rahvusvaheliste haridusprogrammide vilistlaste võrgustikke tuleks kasutada kui väärtuslikku **nn pehme diplomaatia** vahendit eesmärgiga mõjutada ja kaasata uusi sihtrühmi selliselt, et

²⁵ <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=destinationEurope>.

²⁶ www.studyinfinland.fi; www.studyinholland.nl.

²⁷ ec.europa.eu/euraxess, sealhulgas Euroopa ja kolmandate riikide teadlaste jaoks Ameerika Ühendriikides, Hiinas, Jaapanis, Indias, ASEANi riikides ja Brasiilias sisse seatud *EURAXESS LINKS*-võrgustikud eesmärgiga propageerida Euroopat teadlaste jaoks atraktiivse sihtkohana.

²⁸ [Nt ec.europa.eu/education/study-in-europe](http://ec.europa.eu/education/study-in-europe); www.study-info.eu; www.distancelearningportal.eu.

²⁹ <http://ec.europa.eu/immigration/>.

edendada üksikute ELi liikmesriikide või ELi huve, ning komisjon teeb koostöös liikmesriikidega kindlaks parimad tavad.

Komisjon:

- edendab kvalifikatsioonide, ainepunktide ja registreerimissüsteemide võrreldavust rahvusvahelise koostöö ja dialoogi kaudu;
- parandab 2013. aasta lõpuks liikuvuse kvaliteeti tugevdatud *Erasmuse* kõrgharidusharta kaudu, sealhulgas kõrgharidusasutustele mõeldud enesehindamise ja järelevalve suunistega;
- edendab uue mitmemõõtmelise ja rahvusvahelise kõrgharidusasutuste paremusjärjestuse süsteemi U-Multirank rakendamist eesmärgiga parandada kõrgharidusasutuste läbipaistvust, võrreldavust ja võrdlusanalüüsi;
- toetab koostööd riiklike reklaamiagentuuride ja vilistlasühendustega, jagades teavet ja koordineerides ühiseid meetmeid eesmärgiga turustada Euroopat kui väga kvaliteetset õppe- ja teadustöö sihtkohta (nt üliõpilasmessidel osalemise ja ühiste reklaamivahendite väljatöötamise kaudu).

3.2. Innovatsiooni ja arengu alase ülemaailmse koostöö suurendamine

Ühise ja togelt-teaduskraadi programmid on ELi rahvusvahelise koostöö eriti edukas aspekt. Need põhinevad õpetamise, õppimise ja teadustöö kvaliteedi parandamise rahvusvahelistel võrgustikel³⁰. Programmi *Erasmus+* raames toetatakse ühiseid magistripprogramme ja suurendatakse nende arvu. Need ühisprogrammid, millega täiendatakse *EIT teadmis- ja innovaatikakogukondade* magistri- ja doktoriõppe programme, tagavad suurepärase kvaliteediga koolituse, mille raames pööratakse suurt tähelepanu tulevaste tööandjate nõutavatele oskustele. Parandatakse innovatsiooni ja rahvusvahelisi vahetusi kõrgharidusasutuste ja äriühingute partnerite vahel ning õppijad ja teadlased saavad võimaluse töötada teises riigis ja omandada kogemusi nii akadeemilises kui ka erasektoris. *Marie Skłodowska-Curie nimelised meetmed*, mis hõlmavad ühisdoktorantuure, innovatiivseid koolitusvõrke ja Euroopa tööstusdoktorantuure, aitavad omakorda kõrgharidusasutustel edendada teadustööpõhiseid sidemeid partneritega kogu maailmas ning tugevdada teadmiste kolmnurka kõrghariduse, äriühingute ja teadusuuringute vahel.

Samamoodi edendatakse innovatsiooni ja tugevdatakse sidemeid tööandjate ja osalevate kõrgharidusasutuste vahel programmi *Erasmus+* kohaste *teadmusühendustega*, muu hulgas ka rahvusvahelisel tasandil.

Poliitiline dialoog kujutab endast süsteemidevahelist teabevahetust kolmandate riikide või piirkondadega ühiste probleemide teemal. Euroopa poolel juhib seda komisjon ning sellel on erinevad eesmärgid sõltuvalt asjaomase rahvusvahelisest partnerist. Poliitilist dialoogi kui koostöö ja nn pehme diplomaatia paindlikku vahendit tuleks tõhustada. Sel eesmärgil edendab komisjon vastastikust õppimist, mõlemapoolset suutlikkuse suurendamist ja heade tavade vahetamist nende dialoogide raames, sealhulgas peamiste sidusrühmade osalusel, ja aitab partneritel paremini ära kasutada uute ELi programmide raames pakutavaid võimalusi selliseks teabevahetuseks. Rahvusvaheliste partneritega kõrghariduse valdkonnas peetav poliitiline dialoog peaks olema kooskõlas ELi välisprioriteetidega ning see peaks toimuma

³⁰ www.iie.org/en/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IIE-Bookstore/Joint-Degree-Survey-Report-2009.

selliste olemasolevate koostööraamistike nagu laienemisstrateegia ja Euroopa naabruspoliitika (näiteks idapartnerluse) raames või tärkava turumajandusega riikidega või tööstusriikidega sõlmitud eri (mitut sektorit hõlmavate) partnerluskokkulepete, näiteks ELi ja Hiina vahelise kõrgetasemelise inimestevahelise dialoogi ning ELi ja Brasiilia strateegilise partnerluse osaks oleva haridus- ja koolitusdialoogi ning ELi ja Venemaa ühiste ruumide raames³¹.

Rahvusvahelised suutlikkuse suurendamise partnerlused on olulised, et toetada ELi mittekuuluvaid riike nende kõrgharidussüsteemide kvaliteedi parandamisel ning nende moderniseerimise ja rahvusvahelistumise alaste jõupingutuste tegemisel, valmistada ette pinnas tulevaseks akadeemiliseks ja teaduskoostööks, käsitleda piiriüleseid küsimusi ning saada rohkem teadmisi kohalike turgude kohta.

Komisjon tugevdab **tõenditel põhinevat poliitika kujundamist** rahvusvahelise hariduse valdkonnas ning tagab, et poliitika põhineks tiptasemel teadmistel kõrghariduse piiriülese pakkumise kohta. Eelkõige on vaja parandada andmete kogumist rahvusvaheliste õppijate, teadlaste ja töötajate liikuvusvoogude ning rahvusvahelise akadeemilise koostöö kohta. Samuti tuleb tähelepanelikult jälgida uute koostöövahendite, näiteks avatud haridusvahendite toimimist, et asjakohaselt hinnata nende mõju õppijatele ja õppe pakkujatele. Nende eesmärkide saavutamiseks teeb komisjon koostööd riikide ametiasutuste ja rahvusvaheliste asutustega, et määrata kindlaks teadmiste lüngad ja täita need teadusuuringute, statistiliste andmete kogumise ja analüüsimise ning nii ELi kui ka ELi väliste kõnealuse valdkonna ekspertidega peetava dialoogi abil.

Komisjon:

- peab kahe- ja mitmepoolset poliitilist dialoogi peamiste rahvusvaheliste partneritega;
- edendab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti ning selle teadmis- ja innovaatikakogukondi, et toetada kõrgharidusalast rahvusvahelist koostööd ja innovatsiooni ühiskonna ees seisvate probleemidega tegelemiseks koostöös ELi ja liikmesriikide muude teadus- ja innovatsioonialaste tegevustega;
- tugevdab tõenditel põhinevat poliitika kujundamist rahvusvahelise hariduse valdkonnas teadusuuringute, statistiliste andmete kogumise ja analüüsimise ning ekspertidega peetava dialoogi kaudu;
- esitab 2013. aasta sügisel algatuse digitaalse õppe edendamiseks ning IKT ja avatud haridusvahendite paremaks kasutamiseks hariduses.

4. EDASISED SAMMUD

Käesoleva soovitus eesmärk on aidata kaasa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisele, aidates liikmesriikidel ja kõrgharidusasutustel töötada välja strateegiad ja partnerlused, mis võimaldavad Euroopal ülemaailmseid probleeme tulemuslikumalt käsitleda.

Põhjalikud rahvusvahelistumise strateegiad saavad olla edukad ainult siis, kui need on koostatud koostöö tulemusena. Nende ettepanekute sõnastamisel on komisjon pidanud mitteametlikke konsultatsioone paljude eri sidusrühmadega, sealhulgas peamiste organisatsioonidega, kes esindavad kõrgharidusasutusi, tööandjaid, üliõpilaste ja vilistlaste võrgustikke, valdkonna ekspertidega ning ELi ja kolmandate riikide haridusministeeriumide esindajatega. Komisjon jätkab suhtlemist nende sidusrühmadega ja kaasab edaspidi Euroopa

³¹ ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/china/joint12_en.pdf.

Parlamendi, teised Euroopa institutsioonid ja ELi liikmesriigid, et edendada seda algatust, ning kaasab ka Bologna protsessi jälgimise rühma eesmärgiga rakendada kavandatavad meetmed.

Käesoleva teatise iga punkti lõpus esitatud poliitikasuuniste ja meetmete väljatöötamine ning nendega seoses järelmeetmete võtmine tagatakse programmide *Erasmus+* ja „Horisont 2020” kohaste vahendite rakendamisega, ühise aruandlusega hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku kohta (ET 2020), strateegias „Euroopa 2020” sisalduvate valitsemist käsitlevate sätete ning iga-aastase ELi hariduse ja koolituse valdkonna ülevaate abil ning Bologna protsessi ja peamiste rahvusvaheliste sidusrühmadega peetava poliitilise dialoogi kaudu.